

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 12/2019-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 9. januára 2019 predbežne prerokoval sťažnosť občianskeho združenia Zmeň na zeleň, Čerešňová 284, Kvetoslavov, zastúpeného JUDr. Marianom Mikáčim, Advokátska kancelária Mikáči s. r. o., Prievozská 4/A, Bratislava, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Bratislava II sp. zn. 8 C 4/2018 zo 17. októbra 2018 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť občianskeho združenia Zmeň na zeleň odmieta ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 14. decembra 2018 doručená sťažnosť občianskeho združenia Zmeň na zeleň (ďalej len „sťažovateľ“) vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na

spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 8 C 4/2018 zo 17. októbra 2018 (ďalej len „napadnuté uznesenie“), ktorým okresný súd zamietol sťažnosť sťažovateľa proti uzneseniu okresného súdu č. k. 8 C 4/2018-27 zo 7. júna 2018 (ďalej len „uznesenie o zastavení“) o zastavení konania z dôvodu nezaplatenia súdneho poplatku za podanú žalobu.

2. Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že na sťažovateľa bola zmluvou o postúpení pohľadávky z 31. augusta 2017 od postupcu (t. j. Advokátskej kancelárie [REDAKOVANÉ]) postúpená pohľadávka voči spoločnosti [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaný“). Postupca nadobudol pohľadávku voči žalovanému zmluvou o postúpení pohľadávky z 25. mája 2017 uzatvorenou medzi ním a spoločnosťou [REDAKOVANÉ] (ďalej len „pôvodný veriteľ“). Právnym titulom postúpenej pohľadávky sú dve omylom zaslané platby, ktoré žalovaný odmietol vrátiť. Prvá platba bola uskutočnená 22. januára 2015 vo výške 20 000 € a druhá platba bola uskutočnená 29. januára 2015 taktiež vo výške 20 000 €. Postupca žalovaného výzvou doručenou 16. júna 2017 vyzval na vrátenie omylom zaslaných platieb v lehote do 10 dní od doručenia výzvy. Žalovaný však na túto výzvu nereagoval.

3. Na základe týchto skutočností sťažovateľ doručil okresnému súdu 19. januára 2018 žalobu o zaplatenie istiny vo výške 40 000 € spolu s úrokom z omeškania. Okresný súd výzvou z 23. februára 2018 vyzval sťažovateľa na zaplatenie súdneho poplatku vo výške 2 400 €. Súdny poplatok bol sťažovateľovi uložený podľa položky č. 1 písm. a) Sadzobníka súdnych poplatkov zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v platnom znení (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“). Keďže sťažovateľ je toho názoru, že v zmysle § 4 ods. 2 písm. c) zákona o súdnych poplatkoch mal byť ako ekologická organizácia od zaplatenia súdneho poplatku oslobodený, súdny poplatok neuhradil. Na základe tejto skutočnosti okresný súd uznesením o zastavení zastavil konanie z dôvodu nezaplatenia súdneho poplatku.

4. Proti uzneseniu o zastavení podal sťažovateľ 9. augusta 2018 sťažnosť, v ktorej poukázal na § 4 ods. 2 písm. c) zákona o súdnych poplatkoch, podľa ktorého „*Od poplatku*

sú oslobodené nadácie a charitatívne organizácie, humanitárne organizácie, ekologické organizácie a združenia pôsobiace na ochranu spotrebiteľov.“. Sudca okresného súdu napadnutým uznesením zo 17. októbra 2018 sťažnosť sťažovateľa zamietol, pričom v napadnutom uznesení uviedol, že postúpená pohľadávka nesúvisí s predmetom činnosti sťažovateľa.

5. Podľa názoru sťažovateľa z dikcie zákona č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov nevyplýva, koľkokrát za rok alebo za určité obdobie je občianske združenie povinné vytvárať činnosť v uvedenom smere alebo podávať žaloby, aby spĺňalo podmienku pre oslobodenie od súdneho poplatku z dôvodu, že je ekologickou organizáciou. Zákon nikde bližšie nešpecifikuje podmienky oslobodenia ekologickej organizácie od súdneho poplatku, teda aj tú, že ekologická organizácia musí vykonávať verejnoprospešnú činnosť, resp. činnosť vo verejnom záujme. Podľa sťažovateľa došlo zo strany okresného súdu len k rozšíreniu výkladu príslušného zákonného ustanovenia tým, že k nemu doplnil podmienku vykonávania činnosti vo verejnom záujme.

6. Sťažovateľ je toho názoru, že okresný súd mu nesprávnym postupom znemožnil uplatniť si ochranu svojho práva na súde, teda základného práva na súdnu a inú právnu ochranu, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie. K týmto skutočnostiam došlo predovšetkým tým, že okresný súd právoplatne ukončil konanie kvôli nezaplateniu súdneho poplatku, hoci sťažovateľ mal byť od povinnosti zaplatiť súdny poplatok oslobodený.

7. Na základe uvedeného sťažovateľ žiadal, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie vo veci samej takto rozhodol:

„1. Základné právo Sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie vyplývajúce z čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane základných ľudských práv a základných slobôd a jeho právo na súdnu a inú právnu ochranu vyplývajúce z čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky bolo Uznesením Okresného súdu Bratislava II, sp. zn. 8C/4/2018 zo dňa 17.10.2018 porušené.

2. Uznesenie Okresného súdu Bratislava II, sp. zn. 8C/4/2018 zo dňa 17.10.2018 sa zrušuje a vracia sa Okresnému súdu Bratislava II na ďalšie konanie.

3. Okresný súd Bratislava II je povinný uhradiť Sťažovateľovi trovy konania do 15 dní od doručenia tohto nálezu na účet jeho právneho zástupcu.“

II.

8. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

9. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľov. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, návrhy podané oneskorene, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

10. O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (m. m. I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

11. Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (m. m. I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

12. V relevantnej časti napadnutého uznesenia okresného súdu je uvedené:

«... Napadnutým uznesením vyššieho súdneho úradníka bolo konanie zastavené, nakoľko žalobca v súdom určenej lehote nezaplatil súdny poplatok za žalobu. Žalobca ako ekologická organizácia mal za to, že je oslobodený od súdneho poplatku podľa ust. § 4 ods. 2 písm. c) zákona č. 71/1992 Zb., a to bez obmedzenia vo vzťahu k predmetu konania. V napadnutom uznesení súd poukázal na uznesenie Ústavného súdu SR, sp. zn. III. ÚS 503/2012-10, podľa ktorého „v zmysle ustanovenia § 4 ods. 2 zákona o súdnych poplatkoch je zrejmé, že v prípade väčšiny subjektov postačí na oslobodenie od súdnych poplatkov ich určité zaradenie – napr. štátne rozpočtové organizácie, štátne účelové fondy a pod. Pri niektorých subjektoch však nemožno vylúčiť skúmanie jednak postavenia a podstaty činnosti, ktorú pod toto ustanovenie zaradené subjekty vykonávajú, ako aj vecných hľadísk konkrétneho prípadu, najmä z hľadiska, či v danom prípade ide o ochranu verejného záujmu. K výkladu právnych predpisov a ich inštitútov totiž nemožno pristupovať len z hľadiska textu zákona, a to ani v takom prípade, kedy sa text môže javiť ako jednoznačný a určitý, ale predovšetkým podľa zmyslu a účelu zákona. Jazykový výklad môže

totiž v zmysle ustálenej judikatúry ústavného súdu predstavovať len prvotné priblíženie sa k obsahu právnej normy, ktorej nositeľom je interpretovaný právny predpis; na overenie správnosti či nesprávnosti výkladu, resp. na jeho doplnenie či upresnenie potom slúžia ostatné interpretačné prístupy postavené na roveň gramatickému výkladu, v tomto prípade systematický a teleologický výklad, ktoré sú spôsobilé v kontexte racionálnej argumentácie predstavovať významný konektív pri zistení obsahu a zmyslu aplikovanej právnej normy (napr. I. ÚS 351/2010). Účelom právnej regulácie obsiahnutej v ustanovení § 4 ods. 2 zákona o súdnych poplatkoch je nesporne ochrana verejného a celospoločensky prospešného záujmu.“ Z uvedeného je zrejmé, že ust. § 4 ods. 2 písm. c) zákona č. 71/1992 Zb. nemožno aplikovať automaticky na niektorý z vymedzených subjektov bez skúmania toho, či jeho aplikáciou bude aj naplnený účel citovaného zákonného ustanovenia. Ústavný súd SR sa v danom prípade zaoberal sťažnosťou združenia pôsobiaceho na ochranu spotrebiteľov, ktoré bolo súdom prvej inštancie vyzvané na zaplatenie súdneho poplatku za žalobu, pričom z dôvodu nezaplatenia poplatku bolo konanie zastavené. Uznesenie o zastavení konania bolo potvrdené odvolacím súdom, ktorý v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že „preskúmaním veci dospel odvolací súd k záveru, že predloženými stanovami žalobca síce preukázal skutočnosť, že združenie je založené okrem iného aj na ochranu spotrebiteľov, avšak je treba zdôrazniť, že vykonávanie tohto jeho oprávnenia ako združenia na ochranu spotrebiteľov by zásadne malo byť činnosťou vo verejnom záujme, pretože len takejto činnosti Zákon o súdnych poplatkoch v zmysle § 4 ods. 2 písm. c) priznáva, a to za splnenia konkrétnych predpokladov, osobné oslobodenie od platenia súdnych poplatkov. Oslobodenie od súdnych poplatkov nastáva preto pre združenie na ochranu spotrebiteľov zo zákona iba v tom prípade, keď združenie v konkrétnej prejednávanej veci pôsobí na ochranu spotrebiteľa, a teda chráni a presadzuje v súdnom konaní oprávnené záujmy spotrebiteľa zo spotrebiteľského vzťahu a uplatňuje práva zo zodpovednosti voči osobám, ktoré spôsobili škodu na právach spotrebiteľov...“ Ústavný súd SR odmietol sťažnosť ako zjavne neopodstatnenú, pričom uviedol, že závery napadnutého rozhodnutia korešpondujú so zmyslom a účelom uvedenej právnej normy. Krajský súd v napadnutom uznesení uviedol, na základe akých skutočností dospel k záveru o potrebe potvrdenia rozhodnutia súdu nižšieho stupňa. Ústavný súd nezistil taký výklad a aplikáciu ustanovenia § 4 ods. 2 písm. c) zákona o súdnych poplatkoch, ktoré by mohli

vyvolať účinky nezlučiteľné so základným právom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právom podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto (aj pri zvážení dôsledkov takéhoto výkladu z hľadiska jeho dopadu na princíp spravodlivosti) ústavný súd posúdil výklad krajského súdu ako ústavne konformný.

Obdobným prípadom ako v prejednávanej veci sa zaoberal aj Krajský súd v Trnave v uznesení, sp. zn. 23Co/759/2014 zo dňa 26.07.2016. V predmetnom prípade žalobca postúpil svoju pohľadávku združeniu na ochranu práv spotrebiteľov, pričom rovnako došlo k vyrubeniu súdneho poplatku za žalobu a k následnému zastaveniu konania. Krajský súd v Trnave v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že „pohľadávka žalobcu v 1. rade je pohľadávkou vzniknutou z pôžičky medzi dvomi fyzickými osobami, žalobca v 1. rade teda nie je v tomto vzťahu spotrebiteľom. Postúpenie pohľadávky žalobcom v 1. rade občianskemu združeniu zaoberajúcemu sa ochranou spotrebiteľa nemalo nič spoločné s ochranou spotrebiteľa ani s vlastným fungovaním občianskeho združenia. Išlo o čisto účelové postúpenie pohľadávky, keď jediným cieľom bolo vyhnutie sa plateniu vyrubeneho súdneho poplatku využitím osobitného postavenia občianskeho združenia na ochranu spotrebiteľa.“ V prejednávanej veci ide o analogický prípad, ako ten, ktorým sa zaoberal Krajský súd v Trnave. Žalobcovi ako ekologickej organizácii bola postúpená pohľadávka titulom bezdôvodného obohatenia spočívajúceho v omylom zaslaných platbách. Predmet sporu nesúvisí s účelom, na ktorý bol žalobca zriadený, a to s ochranou životného prostredia. Z uvedeného dôvodu je súd názoru, že v danom prípade sa oslobodenie od súdneho poplatku v zmysle § 4 ods. 2 písm. c) zákona č. 71/1992 Zb. na žalobcu nevzťahuje. V krajných prípadoch by mohlo dôjsť k zneužívaniu citovaného ustanovenia, kedy by boli vymedzeným subjektom postupované pohľadávky, ktoré by boli následne uplatňované súdnou cestou s úmyslom vyhnúť sa plateniu súdnych poplatkov.

Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti a citované zákonné ustanovenia súd vyhodnotil sťažnosť proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka ako nedôvodnú, a preto ju zamietol.»

13. Zo sťažnosti vyplýva, že podstatu námietok sťažovateľa tvoria tvrdenia o nesprávnom výklade a aplikácii ustanovení zákona o súdnych poplatkoch okresným súdom. Nadväzujúc na už citované ústavný súd poukazujúc na svoju doterajšiu judikatúru

(napr. III. ÚS 503/2012, II. ÚS 229/2018) konštatuje, že ustanovenie § 4 ods. 2 písm. c) zákona o súdnych poplatkoch vychádza zo zásady, že verejnoprávne činnosti, teda činnosti, ktoré sa vykonávajú vo verejnom záujme subjektmi na ten účel zriadenými, sú od poplatku oslobodené. Ústavný súd už napríklad v rozhodnutí sp. zn. III. ÚS 503/2012 z 23. októbra 2012 uviedol, že v zmysle § 4 ods. 2 písm. c) zákona o súdnych poplatkoch sú ex lege oslobodené od súdnych poplatkov nadácie a charitatívne, humanitárne, ekologické organizácie a združenia pôsobiace na ochranu spotrebiteľov. Z tohto ustanovenia je zrejmé, že v prípade väčšiny subjektov postačí na oslobodenie od súdnych poplatkov ich určité zaradenie – napr. štátne rozpočtové organizácie, štátne účelové fondy a pod. Pri niektorých subjektoch však nemožno vylúčiť skúmanie jednak postavenia a podstaty činnosti, ktorú pod toto ustanovenie zaradené subjekty vykonávajú, ako aj vecných hľadísk konkrétneho prípadu, najmä z hľadiska, či v danom prípade ide o ochranu verejného záujmu.

14. Ústavný súd po dôslednom preskúmaní obsahu napadnutého rozhodnutia uzatvára, že sa stotožňuje s právnym záverom okresného súdu vyjadreným v napadnutom uznesení. Podľa názoru ústavného súdu závery okresného súdu korešpondujú so zmyslom a účelom uvedenej právnej normy, pričom okresný súd nerozhodol svojvoľne, avšak opierajúc sa o ustálenú judikatúru všeobecných súdov, ako aj ústavného súdu. Okresný súd v napadnutom uznesení uviedol, na základe akých skutočností dospel k záveru o potrebe potvrdenia rozhodnutia súdu prvej inštancie. Ústavný súd nezistil taký výklad a aplikáciu § 4 ods. 2 písm. c) zákona o súdnych poplatkoch, ktoré by mohli vyvolať účinky nezlučiteľné so základným právom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právom podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto posúdil výklad okresného súdu ako ústavne konformný.

15. Vzhľadom na uvedené ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade neexistujú skutočnosti, ktoré by po prípadnom prijatí sťažnosti na ďalšie konanie signalizovali možnosť vyslovenia porušenia označených práv podľa ústavy a dohovoru napadnutým uznesením okresného súdu, a preto sťažnosť odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

16. Z dôvodu odmietnutia sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími nárokmi sťažovateľa nezaoberal, keďže ich posudzovanie je viazané na konštatovanie porušenia označených práv.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. januára 2019